

Nordre Follo
kommune

Plan for skolebibliotek

august 2024

Nær og nyskapende

Innledning

Vårt mål er at alle elever i Nordre Follo skal ha godt bibliotektilbud. Ressurser, bibliotekfaglig og pedagogisk kompetanse er avgjørende for utviklingen av skolebibliotek. For å sikre en god utvikling i Nordre Follo kommune er det nå utarbeidet en plan som viser mål og forankring for skolebibliotekenes plass i skolens virksomhet.

I dag er det store variasjoner når det gjelder fysiske forhold, tilgang på medier og ressursbruk på skolebibliotek. Det gjelder også den bibliotekfaglige kompetansen hos de skolebibliotekansvarlige.

Planen viser en standard for skolebibliotekene i Nordre Follo og hvordan vi kan bruke skolebiblioteket aktivt i opplæringen for å nå målene i LK20. Planen skal være et arbeidsverktøy for skolene og skoleeier og skal inspirere og stimulere til å utvikle skolebibliotekene i Nordre Follo kommune, slik at alle elever har tilgang til gode skolebibliotek.

Planen representerer et kompromiss mellom hva vi ønsker å oppnå og hva vi kan forvente å oppnå innenfor de rammen og ressursene vi har. Skolebiblioteket kan fylle to viktige roller i skole og opplæring. Skolebiblioteket kan utvikles som en læringsarena i arbeidet med litteraturformidling, lesing og for arbeidet med informasjonskompetanse og kritisk lesing på tvers av fag. Plan for skolebibliotekene i Nordre Follo er i først og fremst en plan for å løfte fram skolebibliotekets rolle i arbeid for å skape leseglede og styrke elevenes motivasjon for lesing gjennom tilgang på god litteratur og litteraturformidling. I tillegg kan bibliotekene samarbeide med lærere i alle fag om opplæring i informasjonssøk og opplæring i kritisk tenkning.

Planen er utarbeidet samarbeid mellom nettverk for ressurspersoner på skolebibliotek fra skolene, folkebiblioteket og lese- og skriverådgiver i tidligere Kompetansesenteret, Utvikling og forvaltning.

Forankring i lov, forskrift og kommunens egne planer

Skolebiblioteket som læringsarena er forankret i Forskrift til opplæringsloven som sier at *skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene, leseferdighetene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen. Biblioteket skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på. (Forskrift til opplæringslova, 2024, §11-2). I Rom for demokrati og dannelse. Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023 står det: «Aktiv bruk av velfungerende skolebibliotek kan støtte opp om regjeringens målsettinger knyttet til bl.a. lesing, tidlig innsats, dybdelæring, kritisk tenkning, danning og personlig vekst.» (Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet, s.18).*

Plan for skolebibliotek må også sees i sammenheng med kommuneplanen [Kommuneplan Nordre Follo kommune 2019–2030 Samfunnsdel](#) og kommunens *Leseplan for 1.-10.trinn*. Gode skolebibliotek er viktige i arbeidet med å nå målene i disse planene. I Nordre Follo kommune er *Trygg oppvekst* et av satsningsområdene og målet er at *barn og unge opplever trygghet og mestring, og får realisert sitt potensiale for utvikling og læring, uavhengig av sosial og økonomisk bakgrunn*. For å nå målene om trygghet, mestring og læring skal skolene våre tilby god opplæring til alle elever. Leseplanen beskriver *Leseglede, engasjement og motivasjon for lesing* som et viktig element i god leseopplæring. Plan for skolebibliotek utdyper videre hvordan skolene kan legge til rette for at skolebiblioteket blir en arena for leseglede og motivasjon for lesing, og bidra til læring og like muligheter for alle elever.

Skolebibliotekets plass i skolens virksomhet

Et godt skolebibliotek kan bidra inn i skolens pedagogiske virksomhet og arbeid med å nå intensjonene i LK20.

Tilgang til skolebibliotek bidrar til utvikling av grunnleggende ferdigheter

Et godt skolebibliotek kan bidra til å styrke elevenes språk- og lesekompetanse. Gode leseopplevelser og tilgang til tilpasset og engasjerende litteratur kan påvirke utviklingen av lesekompetanse gjennom mestingsopplevelser og styrket motivasjonen for å lese mer. Resultatene fra PISA (2018) viser at barn og unge som leser på fritiden har bedre leseferdigheter enn de som leser mindre.

Tilgang til skolebibliotek gir like muligheter

Elevene møter skolen med ulike erfaringer og har ulike behov. LK 20 understreker at skolen skal legge til rette for læring for alle elever ved å gi likeverdige muligheter for læring uavhengig av deres forutsetninger. Et godt skolebibliotek vil gi alle elever tilgang på litteratur og leseopplevelser, og kan bidra til å styrke elevers språk- og lesekompetanse. Dette er spesielt viktig for elever som ikke har tilgang på litteratur på andre arenaer i livet sitt.

Tilgang til skolebibliotek gir mulighet for å arbeide med tverrfaglige tema

Skolebiblioteket kan brukes aktivt i arbeidet med de tre tverrfaglige tema i LK 20:

folkehelse og livsmestring, bærekraftig utvikling og demokrati og medborgerskap.

Skolebiblioteket kan tilby variert litteratur og støtte til informasjonssøk i arbeidet med de tverrfaglige temaene.

Tilgang til skolebibliotek gir mulighet for livsmestring og læring

Skolen skal være en arena for livsmestring og lære å lære. Gjennom leseopplevelser kan elevene få tilgang til fortellinger om verden,

stille spørsmål og se ting fra ulike perspektiv. Elevene får kjenne på ulike følelser og leve seg inn i situasjoner og lesingen kan bidra til å utvikle empati og forståelse for andre mennesker. Et godt skolebibliotek gir tilgang til et variert utvalg av litteratur, slik at alle finner bøker som er tilpasset sine behov og interesser.

Tilgang til skolebibliotek bidrar til å nå kompetansemålene i LK20

Skolebiblioteket kan støtte opp om mange områder i læreplanen og bør knyttes sammen med skolens undervisningsplaner. LK20 har fokus på dybdelæring og kritisk tenkning. Skolebiblioteket kan være en læringsarena hvor elevene kan trene på søkestrategier og kildekritisk bevissthet. Norskfaget i LK20 forutsetter tilgang til bibliotek kompetansemål på flere trinn:

Etter 2.trinn: *Låne og lese bøker fra biblioteket*

Etter 4.trinn: *Velge bøker fra biblioteket ut fra egne interesser og leseferdigheter*

Etter 7.trinn: *Orienter seg i faglige kilder på bibliotek og digitalt, vurdere hvor pålitelig kildene er, og vise til kilder i egne tekster*

Etter 10.trinn: *Lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk*

Tilgang til skolebibliotek gir mulighet for elevmedvirkning i skolehverdagen

LK 20 sier at skolen skal være et sted der barn og unge erfarer at de blir lyttet til, opplever reell innflytelse og kan påvirke det som angår dem. Skolebiblioteket gir mange mulighet for elevmedvirkning. Elevene kan for eksempel å lese høyt for yngre elever, lage bokutstillinger, anbefale bøker, lage bokpresentasjoner som kan brukes aktivt i opplæringen og være med på å bestemme hvilke bøker som skal kjøpes inn. Elever kan delta i praktisk arbeid som bibliotekassistenter og ha ansvar for har ansvar for innlevering, plassering av bøker, lage utstillinger eller arrangere bokdag, bokkafe m.m.

Mål for skolebibliotek i Nordre Follo

Alle elever i Nordre Follo et har tilgang til et godt skolebibliotek.

Standard for skolebibliotek

For å nå målet har vi utviklet en standard for skolebibliotek. Standarden beskriver hvilke ansvarsområder skoleledelsen, skolebiblioteksansvarlig og lærerne har for et velfungerende skolebibliotek. Målet er at alle skolene skal strekke seg mot denne standarden for skolebibliotek, og at tilbudet til elevene på sikt blir likeverdig. Standarden er et verktøy for skolene slik at vi gradvis kan forbedre tilbudet til elevene.

Skolebiblioteket som pedagogisk ressurs i skolens virksomhet

- Skoleledelsen er godt kjent med lov og forskrift om skolebibliotek og ser verdien av et godt skolebibliotek.
- Skolebiblioteket er en del av skolens pedagogiske virksomhet i arbeidet med grunnleggende ferdigheter, tverrfaglige tema og kompetansemål i fagene.
- Skolebiblioteket er tydeliggjort i skolens planer.
- Skolen har gode rutiner for samarbeid mellom skolebiblioteksansvarlig og lærere.

Skolebibliotekets rolle for elevens læring

- Skolebiblioteket spiller en viktig rolle i arbeidet med å utvikle elevenes språk- og lesekompetanse.
- Skolebiblioteket har et variert utvalg av oppdatert og aktuell skjønn- og faglitteratur som stimulerer til lesing og er tilpasset elevgruppen.
- Elevene får tid på skolen til å dele leseopplevelser, låne og lese i bøker fra skolebiblioteket.
- Elevene skal få medvirke på ulike måter på skolebiblioteket for eksempel som skolebibliotekassistenter, involveres i utstillinger, bokanbefalinger og andre leseprosjekt.
- Skolebiblioteket bruker det digitale biblioteksystemet aktivt i arbeidet med utlån, formidling og elevmedvirkning.

Skolebibliotekets rammer

- Skolebiblioteket skal ha en skolebiblioteksansvarlig som har avsatt tid til å veilede og anbefale aktuell litteratur til skolens personale og til elever.
- Skolebiblioteket er åpent hele skoletiden.
- Skolebiblioteket er bemannet av skolebiblioteksansvarlig deler av skoletiden.
- Rektor setter av et årlig bokbudsjett for skolebiblioteket.

Ansvarsområder for skolebibliotek

Rektors ansvar	Skolebiblioteksansvarlig sitt ansvar	Lærerens ansvar
<p>Sørger for at skolebiblioteket har bemanning og ressurser som muliggjør at skolebiblioteksansvarlig aktivt kan bidra til elevenes språk- og leseutvikling i samarbeid med lærerne.</p> <p>Sikrer at skolebiblioteksansvarlig har relevant kompetanse og får mulighet til å delta i kompetanseutvikling (f.eks. kurs og nettverk).</p> <p>Legger til rette for samarbeid mellom skolebiblioteksansvarlig og lærere.</p> <p>Legger til rette for elevmedvirkning på skolebiblioteket.</p>	<p>Utvikler og følger opp skolebiblioteket i samarbeid med rektor, lærere og elever.</p> <p>Har god kjennskap til LK20 og Nordre Follo's leseplan.</p> <p>Deltar på kurs og nettverk.</p> <p>Samarbeider med lærerne om å utvikle elevenes lesekompetanse.</p> <p>Holder seg oppdatert på ny barne- og ungdomslitteratur.</p> <p>Gjør innkjøp og utvikler samlingen på skolebiblioteket.</p> <p>Organiserer elevmedvirkning i drift av biblioteket.</p> <p>Holder seg oppdatert på biblioteksystemet.</p>	<p>Bruker skolebiblioteket aktivt i det pedagogiske arbeidet.</p> <p>Samarbeider med skolebiblioteksansvarlig om bruken av skolebiblioteket i tråd med skolens planer.</p> <p>Samarbeider med skolebiblioteksansvarlig om å utvikle elevenes lesekompetanse.</p>

Kompetanseutvikling for skolebibliotek

Digitalt biblioteksystem

Høsten 2023 vil alle skolene ta i bruk et nytt biblioteksystem. Dette gir nye muligheter for å synliggjøre skolebibliotekene i skoles pedagogiske praksis. Hver skole vil få sin egen side, samtidig som de kan ha en felles side. Når elevene logger på får de tilgang til skolens side, oversikt over lån, reserveringer, likes og anmeldelser. Elevene kan tipse hverandre om gode bøker. Lærere og skolebiblioteksansvarlig kan lage temasider og dele tips til litteratur som finnes på biblioteket og vise til nettsteder eller andre relevante ressurser som passer til prosjekt klassene jobber med. Elevene kan bruke skolebibliotekets hjemmeside aktivt i arbeidet i alle fag ved å låne, lese og dele sine leseopplevelser med andre elever.

Høytlesing, inkludering og leseglede

Høsten 2024 starter prosjektet «høytlesing, inkludering og leseglede». Prosjektet har som mål å øke elevenes leseengasjement ved å jevnlig inkludere dem i høytlesingsøkter. Nettverket og to pilotskoler blir kurset av eksterne forelesere, prøver ut inkluderende høytlesingspraksiser, deler erfaringer og utarbeider årshjul for høytlesing og inkluderende praksis på skolebiblioteket.

Nettverk for ressurspersoner på skolebibliotek

Fagstab oppvekst legger til rette for nettverk for ressurspersoner for skolebibliotekene. Her arbeides det med kompetanseutvikling for skolebibliotekansvarlige i samarbeid med folkebiblioteket. Tema vil være:

- Opplæring i og pedagogisk bruk av nytt utlånssystem
- Formidling og oppdatering på ny barne- og ungdomslitteratur
- Arbeid med elevmedvirkning på skolebiblioteket
- Høytlesing og inkluderende praksis på skolebiblioteket

Samarbeid mellom skolebibliotek og folkebibliotek

Folkebiblioteket samarbeider med skoleeier om kompetanseutvikling i nettverkssamlinger og kan bidra med støtte til hvert enkelt skolebibliotek ved behov.

Kilder

Forskrift til Opplæringslova. (2024). Forskrift til opplæringslova – Kapittel 11. Tilgang til skolebibliotek. Hentet fra [Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa \(opplæringsforskrifta\) - Lovdata](#)

Frønes, T. og Jensen, F. (2020): Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA. Universitetsforlaget, Oslo

Kulturdepartementet og Kunnskapsdepartementet. (2019). Rom for demokrati og dannelse. Nasjonal bibliotekstrategi 2020–2023. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/>

Kunnskapsdepartementet. (2017). Overordnet del – verdier og prinsipper. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/>

Oslo kommune: Kvalitetsutviklingsplan for skolebibliotekene i Oslo: https://aktuelt.osloskolen.no/siteassets/nyheter/skolebibliotek_kvalitetsplan2020.pdf

Oslo kommune: Skolebibliotekstandard for Osloskolen: https://aktuelt.osloskolen.no/siteassets/nyheter/skolebibliotekstandard_ude_2020.pdf

PISA 2018: <https://www.oecd.org/pisa/publications/pisa-2018-results.htm>

Utdanningsdirektoratet. (2019). Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/Overordnet> del

Utdanningsdirektoratet. (2019). Læreplanen i norsk (NOR01-06). Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/nor01-06>

Utdanningsdirektoratet. (2019). Læreplanen i norsk (NOR01-06). Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/nor01-06>